

Evaluating the impact of social capital changes on life satisfaction

*Niloofer Aghaei*¹
Seyyed Yaqoub Mousavi (Ph.D.)^{*2}

(Receipt: 2022.03.07- Acceptance: 2023.07.09)

Abstract

This research was conducted with the aim of evaluating the effect of social capital changes on life satisfaction. The data collection tool in this research is 2 questionnaires (social capital and life satisfaction questionnaire). The reliability of the research tool has been confirmed based on Cronbach's alpha test for social capital 0.70 and for life satisfaction 0.72. The statistical population includes the marginal neighborhood of Khomeini city in Isfahan. The sample size in this research is equal to 413 people and the sampling method in this research is multi-stage cluster sampling. The tool for analyzing the questionnaire data of this research is SPSS & AMOS statistical software. In order to generalize the results obtained from the sample size to the statistical population, regression models, one-sample t-test and Friedman's test have been used to examine the research data. The findings of this research showed that; Social capital has a significant effect on life satisfaction, the status of social capital in the statistical population is lower than average and life satisfaction is higher than average.

Key Words: Social capital, social participation, social support, social trust, social relationship network, life satisfaction.

1.Ph.D. student, Department of Sociology, Tehran, Al-Zahra University, Tehran, Iran
Aghaei.niloofer73@yahoo.com

2. Associate Professor, Department of Sociology, Tehran, Al-Zahra University, Tehran, Iran.

*.Corresponding Author: y.mousavi91@alzahra.ac.ir

10.30495/jsec.2023.1954521.1988

ارزیابی تاثیر تغییرات سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی

نیلوفر آقائی^۱

سید یعقوب موسوی

(دریافت: ۱۴۰۰/۱۲/۱۶ - پذیرش نهایی: ۱۴۰۲/۰۴/۱۸)

چکیده

این پژوهش با هدف ارزیابی اثر تغییرات سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی صورت پذیرفته است. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش ۲ پرسشنامه (پرسشنامه سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی) می باشد. پایایی ابزار پژوهش بر اساس آزمون آلفای کرونباخ برای سرمایه اجتماعی ۰/۷۰ و برای رضایت از زندگی ۰/۷۲ به تأیید رسیده است. جامعه آماری شامل محله حاشیه‌ای خمینی شهر اصفهان می باشد. حجم نمونه در این پژوهش برابر با ۴۱۳ نفر و شیوه نمونه‌گیری در این پژوهش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای می باشد. ابزار تجزیه و تحلیل اطلاعات پرسشنامه‌ای این پژوهش نرم‌افزار آماری SPSS & AMOS می باشد. به منظور تعمیم نتایج به دست آمده از حجم نمونه به جامعه آماری از مدل‌های رگرسیونی، آزمون تی تک‌نمونه‌ای و آزمون فریدمن برای بررسی داده‌های پژوهش استفاده گردیده است. یافته‌های این پژوهش نشان داد که؛ سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی تأثیر معناداری دارد، وضعیت سرمایه اجتماعی در جامعه آماری پایین‌تر از حد متوسط و رضایت از زندگی بالاتر از حد متوسط گزارش شده است.

واژه‌های کلیدی:

سرمایه اجتماعی، مشارکت اجتماعی، حمایت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، شبکه روابط اجتماعی، رضایت از زندگی.

۱. دانشجوی دکتری گروه جامعه‌شناسی، تهران، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران Aghaei.niloofar73@yahoo.com

۲. دانشیار گروه جامعه‌شناسی، تهران، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران

* نویسنده مسئول: y.mousavi91@alzahra.ac.ir

مقدمه

رضایت از زندگی یک پدیده‌ی اجتماعی است و حاصل نعامل فرد با اجتماع می‌باشد و اساساً پیامدهای آن نیز اجتماعی است. با توجه به اینکه رضایت از زندگی مفهومی عینی و ذهنی است و ناشی از درک افراد از ساختار اجتماعی و فرهنگی است ولی کاهش رضایت از زندگی، تغییراتی را در زندگی انسان پدید می‌آورد از جمله اینکه سلامت اجتماعی و روانشناختی انسانها را تهدید می‌کند. در واقع میزان رضایت از زندگی در افراد تحت تاثیر ادراکات، تجربیات، انتظارات و اعتقادات اوست و در عین حال جامعه و کارگزاران آن می‌توانند در میزان رضایت افراد از زندگی نقش موثری داشته باشند به گونه‌ای که امروزه رضایت از کیفیت زندگی می‌تواند به عنوان مکانیسم ارزیابی و بازخورد سیاست‌های خرد و کلان مطرح شود. از این جهت یکی از اهداف جامعه در زمینه توسعه اجتماعی می‌تواند کاهش فقر و گسترش افق‌های آزادی و انتخاب در افراد و در مجموع ارتقای رضایت از کیفیت زندگی باشد. در دنیای مدرن و امروزی که کاهش روابط اجتماعی به صورت گسترده افزایش می‌یابد و شبکه ارتباطی افراد با تنزل شدیدی همراه است، تغییرات کاهشی در روابط اجتماعی و پیامدهای آن به صورت یک مسئله اجتماعی درآمده است. از طرفی هنجارها و شبکه‌ها و اعتماد اجتماعی که باعث ایجاد مشارکت و ارتباط افراد در جامعه است، از شاخص‌های سرمایه اجتماعی به شمار می‌روند و در رضایت از زندگی شهروندان اهمیت بسیار پیدا کرده است. از آنجایی که عوامل مادی و غیرمادی بر کیفیت زندگی تاثیر بسزایی دارد و سرمایه اجتماعی یکی از عوامل غیرمادی می‌باشد که باعث انسجام پیوستگی افراد با یکدیگر است حال اگر سرمایه اجتماعی در سطح پایینی قرار گیرد، رضایت از کیفیت زندگی نیز با مشکل مواجه خواهد شد. حال این سوال مطرح می‌شود که سرمایه اجتماعی چگونه می‌تواند بر رضایت از زندگی افراد اثرگذار باشد یا آن را تغییر دهد. این مطالعه زمانی اهمیت پیدا می‌کند که شاخص‌های اجتماعی و روابط اجتماعی در کیفیت و رضایت از زندگی افراد تاثیر می‌گذارد و از پیامدهای آن می‌تواند آرامش روانی و اجتماعی باشد. در ایران نیز با توجه به روند توسعه در سطح ملی و محلی این موضوع اهمیت پیدا می‌کند چراکه سطح پایین کیفیت زندگی بر زندگی اجتماعی افراد تاثیر منفی می‌گذارد و پیامدهای نامطلوبی را در جامعه به بار می‌آورد به همین دلیل بررسی این بحث و تصمیم‌گیری جهت دست پیدا کردن به سطح بالای سرمایه اجتماعی اهمیت پیدا می‌کند. این امر به ویژه در مناطق کم برخوردار بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد. محله جوی آباد یکی از محله‌های کم برخوردار شهر اصفهان به شمار می‌آید که بسیار آسیب پذیر است که در رسانه‌های خبری و تلویزیونی به عنوان محله دارای آسیب اجتماعی از آن یاد می‌شود؛ به

گزارش خبرگزاری ایما از شهرستان خمینی شهر اصفهان، سردار مهدی معصوم بیگی در جمع مردم محله جوی آباد خمینی شهر و در پاسخ به ناراضایتی آنان اظهار کرد: محله جوی آباد خمینی شهر برچسب مواد مخدر و کارتن خواب به خود گرفته که برای حذف این برچسب ها نیاز به کمک مردم داریم و همه ظرفیت نیروی انتظامی استان اصفهان را برای حذف این برچسب ها به کار می گیریم، با متخلفان برخورد و آن ها را دستگیر کرده و شجاعانه در حوزه وظایف پلیس اقدام می کنیم معصوم بیگی خاطر نشان کرد: بیش از ۱۸ هزار نفر در حوزه خرید و فروش مواد مخدر دستگیر، بیش از ۷۰۰ خودرو در این مورد توقیف، حدود ۱۴۵ باند مواد مخدر در استان اصفهان منهدم و حدود ۲۵۰۰ طرح پاک سازی در محلات مختلف استان اجرا شده است. (خبرگزاری ایما، ۱۳۹۷). در این سخنرانی آنچه توجه محققان علی الخصوص جامعه شناسان را به خود جلب میکند، تاثیر حمایت اجتماعی و همبستگی اجتماعی مردم، در حذف برچسب های اجتماعی و به دنبال آن افزایش میزان رضایت است که همه ی اینها مستلزم اعتماد به نهادهای اجتماعی می باشد؛ فلذا سرمایه اجتماعی از عوامل اثرگذار در رضایت از زندگی ساکنین خواهد بود.

از این جهت هدف کلی و اساسی این مقاله بررسی ارزیابی تاثیر سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی شهروندان محله جوی آباد خمینی شهر اصفهان می باشد و هدف جزئی این مقاله بررسی ابعاد سرمایه اجتماعی و نهایتا راهکارهای کاربردی جهت ارتقای کیفیت و رضایت مردم این محله، از زندگی اجتماعی خود بر اساس نتایج حاصل از پژوهش است. همچنین به این سوال پاسخ می دهد که تا چه حدی سرمایه اجتماعی می تواند بر رضایت از زندگی در این محله اثر بگذارد و سهم هر یک از ابعاد سرمایه اجتماعی مانند اعتماد اجتماعی، شبکه روابط اجتماعی و حمایت اجتماعی چقدر است.

پیشینه پژوهش

ایمانی، باختر و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با موضوع بررسی و ارزیابی تاثیر سرمایه اجتماعی بر کیفیت زندگی در مناطق روستایی (مطالعه موردی شهرستان اسلام آباد غرب) و با روش نمونه گیری خوشه ای دریافتند که از بین مولفه های سرمایه اجتماعی، مولفه مشارکت اجتماعی بیشترین تاثیر را بر کیفیت از زندگی دارد و بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (ایمانی، ۱۳۹۴: ۸۷۵)

آذین و قایدگیوی (۱۳۹۶) در تحقیقی با عنوان بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی (مطالعه موردی شهروندان ۱۸-۶۵ سال شهر یاسوج) به روش پیمایش و با شیوه نمونه گیری چندمرحله ای نشان دادند که بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی رابطه مثبت و معناداری وجود

دارد و تحلیل رگرسیون چندمتغیره نشان داد که مشارکت اجتماعی و شبکه اجتماعی ۳۱/۷ درصد از واریانس رضایت از زندگی شهروندان یاسوج را تبیین نموده است (آذین و قایدگیوی، ۱۳۹۶: ۲۰). شیرازی، چیت ساز و همکاران (۱۴۰۰) در مطالعه‌ای با عنوان بررسی جامعه‌شناختی ارتباط بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی در بین شهروندان شهر شهرضا با شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای و سپس تصادفی ساده دریافتند که بین میزان کل سرمایه اجتماعی و ابعاد آن یعنی اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، حمایت اجتماعی و انسجام اجتماعی و آگاهی اجتماعی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد همچنین نتایج حاصل از مدل معادله ساختاری نشان داد که متغیر سرمایه اجتماعی در مجموع ۵۳٪ از واریانس متغیر رضایت از زندگی را تبیین می‌کند (شیرازی، چیت ساز و همکاران، ۱۴۰۰: ۷).

ریکونا (۲۰۰۳)، تاثیر سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی در اسپانیا را با روش پیمایش سنجید. او پنج بعد اعتماد، روابط اجتماعی، نفوذ، ارتباطات و تعهد را در نظر می‌گیرد. او نتایج را چنین عنوان می‌کند که از نظر آماری مدل به کار گرفته شده تایید شده است. نتایج حاکی از آن است که سرمایه اجتماعی پیش بینی‌کننده‌ای خوب برای کیفیت زندگی است (ریکونا، ۲۰۰۳: ۳۴۱).

لی و همکاران (۲۰۰۵) به مطالعه ابعاد سرمایه اجتماعی و اعتماد اجتماعی بر کیفیت از زندگی در انگلستان می‌پردازند. ابعاد سرمایه اجتماعی با روش پیمایش سنجیده شد و سپس تاثیر آن بر درک مردم از اعتماد و کیفیت زندگی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج این تحقیق اذعان می‌دارد که تاثیر مجرای غیر رسمی سرمایه اجتماعی بر درک مردم از اعتماد و کیفیت زندگی است (لی و همکاران، ۲۰۰۵: ۱۱۷).

در پژوهشی که نیلسون و همکاران (۲۰۰۶) با هدف بررسی ارتباط بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی سالمندان در روستاهای بنگلادش با روش کمی انجام داد این نتیجه بدست آمد که سن بالا، پایگاه اقتصادی ضعیف و میزان پایین سرمایه اجتماعی در سطح افراد و روستا عوامل تعیین کننده کیفیت زندگی افراد به شمار می‌آیند (نیلسون و همکاران، ۲۰۰۶: ۴۲۵).

عبدالحکیم و همکاران (۲۰۱۰) در تحقیقی با سوال آیا سرمایه اجتماعی فقر را کاهش می‌دهد؟ مطالعه موردی خانوارهای روستایی در ترنگانو، مالزی، پژوهشی را با روش کمی انجام داده است و نشان داد که تقویت سرمایه اجتماعی باعث مشارکت و ارتباط افراد می‌شود که نقش مهمی در بهبود کیفیت زندگی مناطق روستایی دارد (عبدالحکیم، ۲۰۱۰: ۲۶۱).

از پیشینه‌های گردآوری شده می‌توان نتیجه گرفت که سرمایه اجتماعی و ابعاد آن مانند اعتماد اجتماعی، حمایت و شبکه روابط اجتماعی و مشارکت اجتماعی بر رضایت از زندگی تاثیر می‌گذارد اما هیچ از تحقیقات انجام شده مدل معادله ساختاری با موشکافی در ابعاد سرمایه و رضایت از زندگی

انجام نداده است همچنین در شهر اصفهان به عنوان کلان شهر نیز مطالعه‌ای در این خصوص صورت نگرفته است.

چارچوب نظری

رضایت از زندگی یک احساس فردی خوب و یا برداشت خوب افراد از زندگی است اما این احساس خوب همان برساخت اجتماعی است نه برساخت زیستی، روانی و فردی. از این جهت رویکرد نظری اجتماعی که همان سرمایه اجتماعی است در این پژوهش مورد بررسی قرار می‌گیرد زیرا احساس رضایت برساخت اجتماعی افراد است که در فرایند اجتماعی شدن بوجود می‌آید (کلمن، ۱۳۷۷: ۷۴). مقصود از رضایت از زندگی، نگرش فرد، ارزیابی فرد نسبت به کلیت زندگی خود و یا برخی از جنبه‌های زندگی، همچون زندگی خانوادگی و تجربه آموزشی است (دینر، سان، لوکاس و اسمیت، ۱۹۹۹: ۴۰۲). زان هم به چند بعدی بودن کیفیت زندگی با ارائه یک مدل اشاره می‌کند که ابعاد رضایت از زندگی، عامل‌های بهداشتی اقتصادی، فرهنگی، سلامت و محیط را دربرمی‌گیرد. از نظر او اثر متقابل بین محیط و شخص مفهوم درک شده از کیفیت زندگی را ایجاد می‌کند (زان، ۱۹۹۲: ۷۹۵-۸۰۰). رضایت از زندگی به لحاظ اجتماعی به مفهوم سرمایه اجتماعی پیوند می‌خورد.

به اعتقاد رابرت پاتنام عملکرد نهادهای اجتماعی و کیفیت زندگی عمومی از شبکه‌های مشارکت مدنی و هنجارها تاثیر گرفته‌اند. از نظر پاتنام مشارکت سیاسی، مشارکت در اجتماعات محلی، رای دادن و خواندن روزنامه جزء معرف‌های مشارکت مدنی می‌باشد (پاتنام، ۲۰۰۷: ۷). مشارکت مدنی از جمله احزاب توده‌ای، پیوندهای خویشاوندی، تعاونی‌ها، انجمن‌های همسایگی، کانون‌های سرودخوانی و باشگاه‌های ورزشی نقش مهمی در حل کردن مشکلات جمعی دارند و از نمودهای سرمایه اجتماعی می‌باشد. بنابراین به اعتقاد پاتنام شبکه‌ی افراد و تعلق گروه یکی از مهمترین شاخص‌های سرمایه اجتماعی می‌باشد و او اعتقاد دارد که این مولفه در کنار دیگر مولفه‌ها باعث ایجاد مشارکت بهینه در اجتماع و ارتباط و نهایتاً رضایت و کیفیت زندگی آنها می‌شود. به اعتقاد او ارتباط متقابل اعضا و اعتماد در شبکه وسیله‌ای برای وصول به کیفیت زندگی بالاتر است. به عبارت دیگر از نظر این نظریه پرداز، شبکه افراد و تعلق گروهی یکی از مهمترین شاخص‌های سرمایه اجتماعی است که باعث بوجود آمدن ارتباط و مشارکت در جمع و نهایتاً ارتقای رضایت از زندگی گروهی می‌شود. به عبارتی، ارتباط و اعتماد متقابل در بین اعضای شبکه باعث افزایش رضایت از زندگی می‌شود. در ادامه این مبحث پاتنام بر این اعتقاد است که سرمایه اجتماعی همان هنجارها و اعتماد است که باعث می‌شود افراد با یکدیگر کنش داشته باشند و به دنبال اهداف مشترکشان گام بردارند. از نظر او این شبکه‌ها باعث افزایش مشارکت اجتماعی، همکاری و رفاه

اجتماعی نیز می‌شوند در نهایت سرمایه اجتماعی یک رابطه پیوسته و متقابل بین اعتماد، مشارکت، تعهد و شبکه اجتماعی است (نوغانی و دیگران ۱۳۸۹: ۱۷۸).

به اعتقاد پاتنام اعتماد ناشی از دامن‌های روابط متقابل و شبکه‌های مشارکت مدنی است. اعتماد همکاری را تسهیل می‌کند چنانچه هرچه میزان اعتماد در جامعه بالا رود میزان همکاری نیز بالاتر خواهد رفت. از دیگر مولفه‌های سرمایه اجتماعی میزان مشارکت فرد در نظام اجتماعی است. بنابر نظریه وولکاک و نارایان مشارکت اجتماعی از طریق منافع بدست آمده از عضویت در انجمن‌های غیر محلی و دسترسی به منابع برون گروهی بر کیفیت زندگی تاثیر گذار است (شریفیان، فتوت، ۱۳۹۰: ۶۵). همچنین از نظر این دو نظریه پرداز سرمایه اجتماعی ارتباطی به گونه‌ای خاص به پیوندهای اجتماعات و شهروندان با قدرت رسمی اشاره دارد و عموماً به ارتباط بین افراد و گروه‌ها اشاره دارد که موقعیت‌های متنوعی را در ساختار قدرت اشغال می‌کنند. این بعد با ارتباط سطح پایین تر قدرت یا سطح بالای قدرت بر کیفیت زندگی تاثیر گذار است (استون و هوگز، ۲۰۰۲: ۲۳). علاوه بر این بارتوش و هیرشی نیز معتقدند که بین ایجاد شبکه‌های اجتماعی و مشارکت افراد با یکدیگر با میزان رضایت از زندگی رابطه وجود دارد (بیکر، ۱۳۸۲: ۴۳).

ماسام نیز اشاره می‌کند که یکی از عوامل مهم در وابستگی متقابل افراد جامعه، اعتماد به دیگران است همچنین همکاری، ایجاد احساس تعلق، مشارکت و به کارگیری شیوه‌هایی برای هویت سازی از طریق فرصت دادن به شهروندان برای نیل به رضایت از کیفیت زندگی امر ضروری می‌باشد (غفاری، ۱۳۸۸: ۱۰۱). او معتقد است شکل گیری جامعه مدنی در گرو بهبود کیفیت زندگی و تامین کالای عمومی است. به عبارت دیگر اگر همه عناصر فرهنگ و بهداشت و آموزش بهبود یابد کیفیت و رضایت از زندگی بیشتر می‌شود. همچنین اگر شهروندان به طور فعالانه، آگاهانه و آزادانه در امور مشارکت داشته باشند، رضایت از زندگی افزایش می‌یابد.

یکی از نظریه پردازانی که سرمایه اجتماعی ساختاری و سرمایه اجتماعی شناختی را مطرح می‌کند، آپهوف می‌باشد که این دو طبقه بندی از سرمایه اجتماعی به طور گسترده‌ای به هم وابسته- اند به این گونه که هر کدام از اشکال ساختاری یا شناختی سرمایه اجتماعی به یکدیگر کمک می‌کنند و هردو از طریق تجربه، شرطی می‌شوند به گونه‌ای که روحیه، فرهنگ و یا طرز فکر یک دوره و عوامل دیگر آنها را تقویت می‌کنند. او در نهایت مدعی می‌شود که با بالا رفتن سطح سرمایه اجتماعی به اشکال شناختی و ساختاری، رضایت از کیفیت زندگی نیز ارتقا می‌یابد (آپهوف، ۲۰۰۰: ۸۰). در مجموع می‌توان از نظریه‌های فوق چنین نتیجه گرفت که سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی تاثیر می‌گذارد. به همین منظور از نظریات وولکاک، نارایان، بارتوش و هیرشی برای تاثیر مشارکت اجتماعی بر رضایت از زندگی، نظریه پاتنام جهت تاثیر شبکه روابط و حمایت اجتماعی بر

رضایت از زندگی، نظریه ماسام برای تاثیر اعتماد اجتماعی بر رضایت از زندگی و به طور کلی از نظریه آپهوف جهت تاثیر سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی استفاده شده است.

روش‌شناسی پژوهش

منظور از روش همان متدولوژی یا شیوه انجام پژوهش می‌باشد، روش‌های پژوهش را بر اساس معیارهای مختلفی می‌توان تقسیم‌بندی نمود اما می‌بایست توجه داشت که معیارهای موردنظر باید جامع باشد. روش انتخاب شده در این پژوهش با توجه به معیارهای متفاوتی صورت پذیرفته است، این پژوهش بر اساس معیار هدف در گروه پژوهش‌های کاربردی، بر اساس معیار زمان گردآوری داده‌ها در گروه پژوهش‌های پیمایشی، بر اساس معیار ماهیت داده‌ها و مبنای پژوهش یک پژوهش کمی، بر اساس معیار خصوصیات موضوع یا مسئله پژوهش یک پژوهش همبستگی یا همخوانی، بر اساس معیار انواع تحقیقات بر اساس نوع داده یک پژوهش با داده‌های دست‌اول، بر اساس معیار روش جمع‌آوری اطلاعات یک پژوهش میدانی با استفاده از تکنیک پرسشنامه و بر اساس معیار میزان ژرفایی یک پژوهش پنهانگر می‌باشد. اصلی‌ترین ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش ۲ پرسشنامه (پرسشنامه سرمایه اجتماعی و پرسشنامه رضایت از زندگی) می‌باشد طیف مورد استفاده در پرسشنامه این پژوهش یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای می‌باشد. پایایی ابزار پژوهش نیز بر اساس آزمون آلفای کرونباخ برای پرسشنامه سرمایه اجتماعی ۰/۷۰ و برای پرسشنامه رضایت از زندگی ۰/۷۲ درصد به تأیید رسیده است. جامعه آماری این پژوهش ۱۶۲۷۲ نفر شامل تمامی افراد ۱۵ سال به بالا در محله جوی‌آباد خمینی شهر اصفهان می‌باشد، حجم نمونه در این پژوهش برابر با ۴۱۳ نفر و شیوه نمونه‌گیری در این پژوهش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای می‌باشد. ابزار تجزیه و تحلیل اطلاعات پرسشنامه‌ای این پژوهش، نرم‌افزار آماری SPSS & AMOS می‌باشد. به منظور تعیین وجود یا عدم وجود رابطه یا تأثیر بین متغیرها و برآورد و تعمیم نتایج به دست آمده از حجم نمونه به جامعه آماری از مدل رگرسیونی و آزمون تی تک‌نمونه‌ای و آزمون فریدمن استفاده شده است.

مدل مفهومی پژوهش

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش

فرضیه‌های پژوهش

- فرضیه اصلی: به نظر می‌رسد، سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی مؤثر می‌باشد.
- فرضیه فرعی ۱: به نظر می‌رسد، مشارکت اجتماعی بر رضایت از زندگی مؤثر می‌باشد.
 - فرضیه فرعی ۲: به نظر می‌رسد، حمایت اجتماعی بر رضایت از زندگی مؤثر می‌باشد.
 - فرضیه فرعی ۳: به نظر می‌رسد، اعتماد اجتماعی بر رضایت از زندگی مؤثر می‌باشد.
 - فرضیه فرعی ۴: به نظر می‌رسد، شبکه روابط اجتماعی بر رضایت از زندگی مؤثر می‌باشد.

یافته‌های پژوهش

جدول ۱. فراوانی پاسخگویان به تفکیک متغیرهای جمعیت شناختی

متغیرها	تعداد	درصد
جنسیت	مرد	۲۱۴
	زن	۱۹۹
میزان تحصیلات	دیپلم و پایین‌تر	۳۳۱
	فوق دیپلم	۲۶
	لیسانس	۴۷
	فوق لیسانس و بالاتر	۹
سن	کمتر از ۲۰ سال	۳۷
	بین ۲۰ تا ۳۰ سال	۱۰۵
	بین ۳۰ تا ۴۰ سال	۱۰۹
	بین ۴۰ تا ۵۰ سال	۵۸
	بیشتر از ۵۰ سال	۱۰۴
	میانگین سن	حد اقل سن
۳۹,۵	۱۶	۸۶

توزیع جنسیت پرسش‌شوندگان در این پژوهش حاکی از آن است که ۵۱,۸ درصد از پاسخگویان مرد و ۴۸,۲ درصد زن بوده‌اند. ۸۰,۱ درصد از پرسش‌شوندگان میزان تحصیلات خود را

دیپلم یا پایین تر و ۶,۳ درصد فوق دیپلم، ۱۱,۴ درصد لیسانس و ۲,۲ درصد نیز میزان تحصیلات خود را فوق لیسانس و بالاتر گزارش نموده‌اند. ۹ درصد از پرسش‌شوندگان سن خود را کمتر از ۲۰ سال، ۲۵,۴ درصد بین ۲۰ تا ۳۰ سال، ۲۶,۴ درصد بین ۳۰ تا ۴۰ سال، ۱۴ درصد بین ۴۰ تا ۵۰ سال و ۲۵,۲ درصد نیز سن خود را بیشتر از ۵۰ سال گزارش نموده‌اند. میانگین سنی پرسش‌شوندگان در این پژوهش ۳۹,۵ سال (حدود ۴۰ سال)، حداقل سن ۱۵ و حداکثر سن ۸۶ سال گزارش شده است.

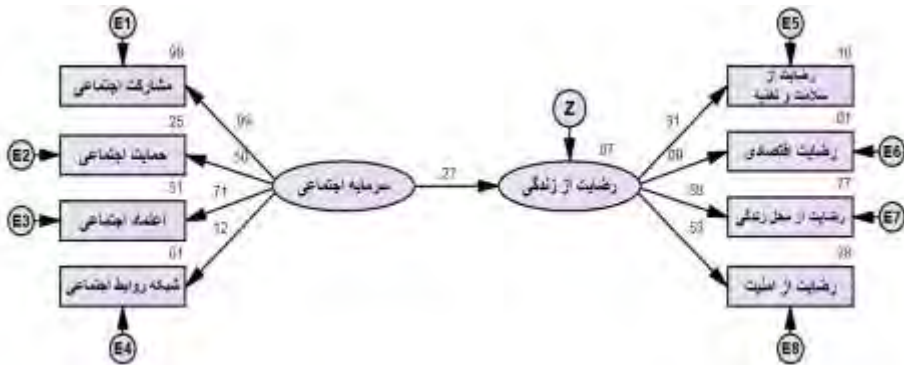
جدول ۲. آماره‌های پراکندگی مرکزی از متغیرهای سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی

متغیرها	تعداد	میانگین	انحراف معیار
مشارکت اجتماعی	۴۱۳	۲,۱۰	۰,۷۸
حمایت اجتماعی	۴۱۳	۱,۴۴	۰,۹۳
اعتماد اجتماعی	۴۱۳	۲,۳۷	۰,۹۲
شبکه روابط اجتماعی	۴۱۳	۲,۹۹	۰,۶۸
سرمایه اجتماعی	۴۱۳	۲,۲۱	۰,۵۹
رضایت از سلامت و تغذیه	۴۱۳	۳,۱۹	۱,۱۲
رضایت اقتصادی	۴۱۳	۴,۵۳	۱,۵۰
رضایت از محل زندگی	۴۱۳	۲,۹۶	۱,۰۳
رضایت از امنیت	۴۱۳	۲,۲۹	۱,۴۸
رضایت از زندگی	۴۱۳	۳,۱۹	۲,۳۰

با توجه به آماره‌های فوق که به میانگین‌های اکتسابی متغیرهای پژوهش اختصاص دارد، متغیر سرمایه اجتماعی و کلیه مؤلفه‌های آن دارای میانگینی پایین‌تر از حد متوسط جامعه (۳) می‌باشند، بیشترین تا کمترین میانگین در مؤلفه‌های متغیر سرمایه اجتماعی به ترتیب اختصاص دارد به: ۱. شبکه روابط اجتماعی ۲. اعتماد اجتماعی ۳. مشارکت اجتماعی ۴. حمایت اجتماعی. همچنین متغیر رضایت از زندگی و مؤلفه‌های آن (بجز مؤلفه‌های رضایت از محل زندگی و رضایت از امنیت) میانگین اکتسابی بالاتر از حد متوسط جامعه (۳) را به خود اختصاص داده‌اند، بیشترین تا کمترین میانگین در مؤلفه‌های متغیر رضایت از زندگی به ترتیب اختصاص دارد به: ۱. رضایت اقتصادی ۲. رضایت از سلامت و تغذیه ۳. رضایت از محل زندگی ۴. رضایت از امنیت.

مدل ۱: مدل رگرسیونی با متغیر پنهان از تأثیر سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی برای بررسی فرضیه اصلی پژوهش

«به نظر می‌رسد، سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی مؤثر می‌باشد»

جدول خروجی استاندارد وزن‌های رگرسیونی

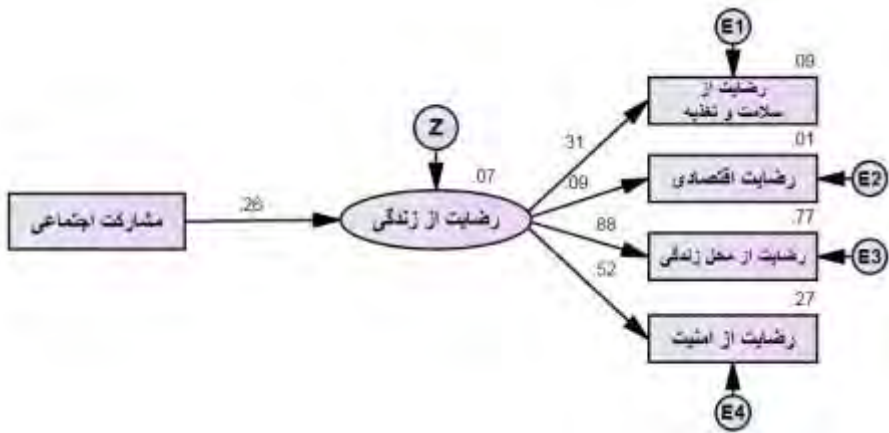
متغیرها	مقادیر استاندارد	نقاط بحرانی	سطح
تأثیر سرمایه اجتماعی بر رضایت از	۰,۲۷	۳,۲۱	۰,۰۰۱
جدول خروجی استاندارد آزمون بوت استرپ در ضریب تعیین (R ²)			
مقادیر استاندارد شده	حد پایین	حد بالا	سطح معناداری
۰,۰۷	۰,۰۱	۰,۱۹	۰,۰۰۰۱

با توجه به مدل رگرسیونی و خروجی استاندارد آن در نرم‌افزار Amos چنین می‌توان استنباط نمود که میزان تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته برابر با ۰/۲۷ و معنادار گزارش شده و فرضیه فوق تأیید می‌گردد. ضریب تعیین R² آن نیز برابر با ۰/۰۷ می‌باشد و بیانگر آنست که ۷ درصد واریانس متغیر وابسته (رضایت از زندگی) توسط متغیر مستقل (سرمایه اجتماعی) تبیین شده است. نتیجه آزمون بوت استرپ و سطح معناداری آن نیز نشان داد که می‌توان میزان رضایت از زندگی را بر اساس سرمایه اجتماعی در جامعه آماری پیش‌بینی نمود. نظریه آپهوف نیز داده‌های تجربی را مبنی بر تأثیر سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی تأیید می‌کند.

مدل ۲: مدل رگرسیونی با متغیر پنهان از تأثیر مشارکت اجتماعی بر رضایت از زندگی برای

بررسی فرضیه فرعی ۱

"به نظر می‌رسد، مشارکت اجتماعی بر رضایت از زندگی مؤثر می‌باشد"

جدول خروجی استاندارد وزن‌های رگرسیونی

متغیرها	مقادیر استاندارد	نقاط بحرانی	سطح
تأثیر مشارکت اجتماعی بر رضایت از	۰,۲۶	۳,۲۷	۰,۰۰۱

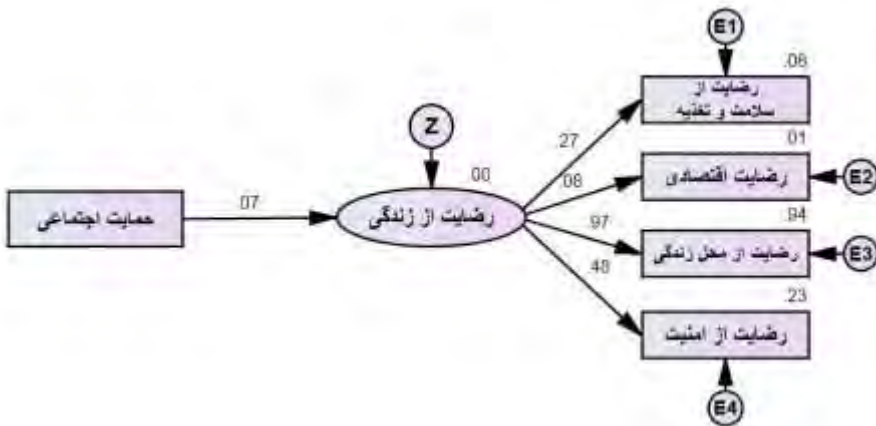
جدول خروجی استاندارد آزمون بوت استرپ در ضریب تعیین (R^2)

مقادیر استاندارد شده	حد پایین	حد بالا	سطح معناداری
۰,۰۷	۰,۰۱	۰,۱۵	۰,۰۰۰۱

با توجه به مدل رگرسیونی و خروجی استاندارد آن در نرم‌افزار Amos چنین می‌توان استنباط نمود که میزان تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته برابر با ۰/۲۶ و معنادار گزارش شده و فرضیه فوق تأیید می‌گردد. ضریب تعیین R^2 آن نیز برابر با ۰/۰۷ می‌باشد و بیانگر آنست که ۷ درصد واریانس متغیر وابسته (رضایت از زندگی) توسط متغیر مستقل (مشارکت اجتماعی) تبیین شده است. نتیجه آزمون بوت استرپ و سطح معناداری آن نیز نشان داد که می‌توان میزان رضایت از زندگی را بر اساس مشارکت اجتماعی در جامعه آماری پیش‌بینی نمود. نتایج پژوهش با نظریه‌ی وولکاک و نارایان و هیرشی که بر تأثیر مشارکت اجتماعی بر رضایت از زندگی اشاره دارند، همسو است.

مدل ۳: مدل رگرسیونی با متغیر پنهان از تأثیر حمایت اجتماعی بر رضایت از زندگی برای بررسی فرضیه فرعی ۲

"به نظر می‌رسد، حمایت اجتماعی بر رضایت از زندگی مؤثر می‌باشد"

جدول خروجی استاندارد وزن‌های رگرسیونی

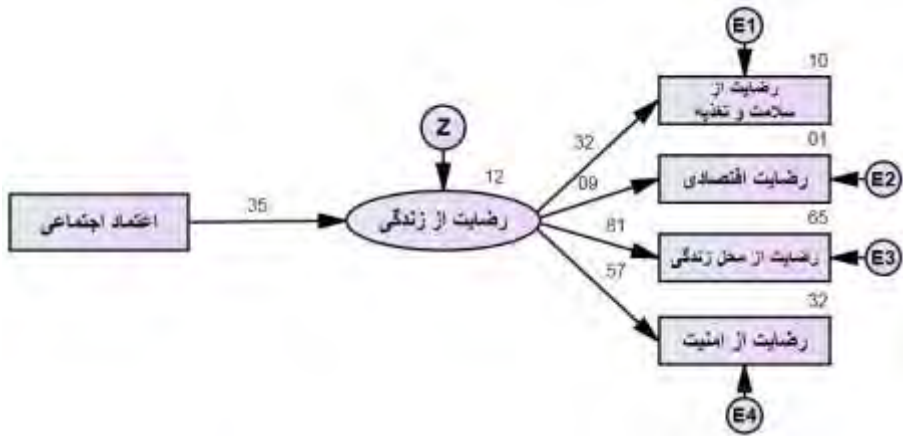
متغیرها	مقادیر استاندارد	نقاط بحرانی	سطح
تأثیر حمایت اجتماعی بر رضایت از	۰,۰۷	۱,۹۰	۰,۲۳

جدول خروجی استاندارد آزمون بوت استرپ در ضریب تعیین (R^2)			
مقادیر استاندارد شده	حد پایین	حد بالا	سطح معناداری
۰,۰۰۴	۰,۰۰۰	۰,۰۳	۰,۰۰۰۱

با توجه به مدل رگرسیونی و خروجی استاندارد آن در نرم‌افزار Amos چنین می‌توان استنباط نمود که میزان تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته برابر با $0/07$ و معنادار گزارش نشده و فرضیه فوق رد می‌گردد. ضریب تعیین R^2 آن نیز برابر با $0/004$ می‌باشد و بیانگر آنست که $0/004$ درصد واریانس متغیر وابسته (رضایت از زندگی) توسط متغیر مستقل (حمایت اجتماعی) تبیین شده است. نتیجه آزمون بوت استرپ نیز نشان داد که نمی‌توان میزان رضایت از زندگی را بر اساس حمایت-اجتماعی در جامعه آماری پیش‌بینی نمود.

مدل ۴: مدل رگرسیونی با متغیر پنهان از تأثیر اعتماد اجتماعی بر رضایت از زندگی برای بررسی فرضیه فرعی ۳

"به نظر می‌رسد، اعتماد اجتماعی بر رضایت از زندگی مؤثر می‌باشد"

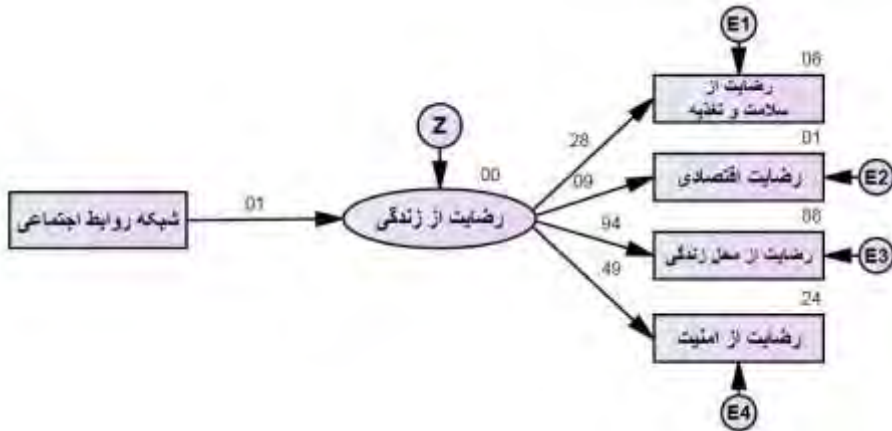
جدول خروجی استاندارد وزن‌های رگرسیونی

متغیرها	مقادیر استاندارد	نقاط بحرانی	سطح
تأثیر اعتماد اجتماعی بر رضایت از	۰,۳۵	۴,۰۵	۰,۰۰۰۱
جدول خروجی استاندارد آزمون بوت استرپ در ضریب تعیین (R^2)			
مقادیر استاندارد شده	حد پایین	حد بالا	سطح معناداری
۰,۱۲	۰,۰۴	۰,۲۳	۰,۰۰۰۱

با توجه به مدل رگرسیونی و خروجی استاندارد آن در نرم‌افزار Amos چنین می‌توان استنباط نمود که میزان تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته برابر با $0/35$ و معنادار گزارش شده و فرضیه فوق تأیید می‌گردد. ضریب تعیین R^2 آن نیز برابر با $0/12$ می‌باشد و بیانگر آنست که ۱۲ درصد واریانس متغیر وابسته (رضایت از زندگی) توسط متغیر مستقل (اعتماد اجتماعی) تبیین شده است. نتیجه آزمون بوت استرپ و سطح معناداری آن نیز نشان داد که می‌توان میزان رضایت از زندگی را بر اساس اعتماد اجتماعی در جامعه آماری پیش‌بینی نمود. از تطبیق یافته‌های تجربی بدست آمده از این پژوهش با نظریات اجتماعی در این حوزه درمی‌یابیم که همچنین داده‌های تجربی از نظریه‌ی ماسام که تأثیر اعتماد اجتماعی را بر رضایت از زندگی تأیید می‌کند، حمایت کرده است.

مدل ۵: مدل رگرسیونی با متغیر پنهان از تأثیر شبکه روابط اجتماعی بر رضایت از زندگی برای بررسی فرضیه فرعی ۴

"به نظر می‌رسد، شبکه روابط اجتماعی بر رضایت از زندگی مؤثر می‌باشد"

جدول خروجی استاندارد وزن‌های رگرسیونی

متغیرها	مقادیر استاندارد	نقاط بحرانی	سطح
تأثیر شبکه روابط اجتماعی بر رضایت	۰,۰۱	۰,۲۶	۰,۷۹

جدول خروجی استاندارد آزمون بوت استرپ در ضریب تعیین (R2)

مقادیر استاندارد شده	حد پایین	حد بالا	سطح معناداری
۰,۰۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۲	۰,۰۹

با توجه به مدل رگرسیونی و خروجی استاندارد آن در نرم‌افزار Amos چنین می‌توان استنباط نمود که میزان تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته برابر با $0/01$ و معنادار گزارش نشده و فرضیه فوق رد می‌گردد. ضریب تعیین R^2 آن نیز برابر با $0/0001$ می‌باشد و بیانگر آنست که $0/001$ درصد واریانس متغیر وابسته (رضایت از زندگی) توسط متغیر مستقل (شبکه روابط اجتماعی) تبیین شده است. نتیجه آزمون بوت استرپ نیز نشان داد که نمی‌توان میزان رضایت از زندگی را بر اساس شبکه روابط اجتماعی در جامعه آماری پیش‌بینی نمود. نظریه پاتنام با داده‌های تجربی در محله جوی آباد همسو نیست. پاتنام بر تأثیر پیوند اجتماعی و تأثیر شبکه روابط اجتماعی بر رضایت از زندگی اشاره می‌کند اما یافته‌های پژوهش این فرضیه را رد کرده‌اند.

جدول ۳. آزمون تی نمونه‌های مستقل برای ارزیابی وضعیت سرمایه اجتماعی در جامعه آماری

جدول آماره‌های توصیفی					متغیر
تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای انحراف استاندارد		سرمایه اجتماعی
۴۱۳	۲,۲۱	۰۵۹	۰,۰۲		
جدول آماره‌های استنباطی					
آزمون t	درجه آزادی	سطح	تفاوت	حد پایین / حد	
۲۶,۸۰	۴۱۲	۰,۰۰۰۱	-۰,۷۸	-۰,۸۴ /	
وضعیت سرمایه اجتماعی در جامعه آماری پایین‌تر از حد متوسط					نتیجه کلی

با توجه به نتایج این آزمون می‌توان استنباط نمود که وضعیت سرمایه اجتماعی در جامعه آماری پایین‌تر از حد متوسط گزارش شده است. جدول میانگین اکتسابی نمونه برابر با $2/21$ می‌باشد که از میانگین جامعه (۳) با اختلاف $-0/78$ پایین‌تر از حد متوسط گزارش شده است مقدار سطح معناداری به‌دست‌آمده برابر با $0/0001$ می‌باشد و این مقدار با اطمینان $0/95$ از سطح خطای $0/05$ کوچکتر است، که نشان می‌دهد این تفاوت میانگین به لحاظ آماری معنادار گزارش شده است.

جدول ۴. آزمون تی نمونه‌های مستقل برای ارزیابی وضعیت رضایت از زندگی در جامعه آماری

جدول آماره‌های توصیفی					متغیر
تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای انحراف استاندارد		رضایت از زندگی
۴۱۳	۳,۱۹	۲,۳۰	۰,۱۱		
جدول آماره‌های استنباطی					
آزمون t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت	حد پایین / حد	
۱,۷۵	۴۱۲	۰,۰۸	۰,۱۹	۰,۰۲ / -۰,۴۲	
وضعیت رضایت از زندگی در جامعه آماری					نتیجه کلی

با توجه به نتایج این آزمون می‌توان استنباط نمود که وضعیت رضایت از زندگی در جامعه آماری بالاتر از حد متوسط گزارش شده است. جدول میانگین اکتسابی نمونه برابر با $3/19$ می‌باشد که از میانگین جامعه (۳) با اختلاف $0/19$ بالاتر از حد متوسط گزارش شده است مقدار سطح معناداری به‌دست‌آمده برابر با $0/08$ می‌باشد و این مقدار با اطمینان $0/95$ از سطح خطای $0/05$ بزرگتر است، که نشان می‌دهد این تفاوت میانگین به لحاظ آماری معنادار گزارش نشده است.

جدول ۵. آزمون فریدمن برای بررسی و رتبه‌بندی مؤلفه‌های متغیر سرمایه اجتماعی

مؤلفه‌ها	میانگین رتبه
مشارکت	۲/۳۳ (رتبه سوم)
حمایت	۱/۴۹ (رتبه چهارم)
اعتماد	۲/۷۶ (رتبه دوم)
شبکه روابط	۳/۴۳ (رتبه اول)
تعداد	۴۱۳
مقدای کای	۴۹۵/۸۹
درجه آزادی	۳
سطح	۰/۰۰۰۱

با توجه به نتایج آزمون فریدمن رتبه‌بندی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی به ترتیب اهمیت عبارت‌اند از:

(۱) شبکه روابط اجتماعی ۲. اعتماد اجتماعی ۳. مشارکت اجتماعی ۴. حمایت اجتماعی. در این آزمون چون مقدار سطح معناداری برابر با ۰/۰۰۰۱ بوده و از سطح خطای ۰/۰۵ کوچک‌تر گزارش شده است می‌توان استنباط نمود که میانگین رتبه اکتسابی هریک از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی دارای تفاوت معناداری با سایر مؤلفه‌ها می‌باشد.

جدول ۶. آزمون فریدمن برای بررسی و رتبه‌بندی مؤلفه‌های متغیر رضایت از زندگی

مؤلفه‌ها	میانگین رتبه مؤلفه‌های رضایت از زندگی
رضایت از سلامت و تغذیه	۲/۸۸ (رتبه اول)
رضایت اقتصادی	۲/۳۳ (رتبه سوم)
رضایت از محل زندگی	۲/۷۵ (رتبه دوم)
رضایت از امنیت	۲/۰۴ (رتبه چهارم)
تعداد	۴۱۳
مقدای کای اسکوار	۱۲۰/۷۱
درجه آزادی	۲
سطح معناداری	۰/۰۰۰۱

با توجه به نتایج آزمون فریدمن رتبه‌بندی مؤلفه‌های رضایت از زندگی به ترتیب اهمیت عبارت‌اند از:

۲) رضایت از سلامت و تغذیه ۲. رضایت از محل زندگی ۳. رضایت اقتصادی ۴. رضایت از امنیت. در این آزمون چون مقدار سطح معناداری برابر با $0/0001$ بوده و از سطح خطای $0/05$ کوچکتر گزارش شده است می‌توان استنباط نمود که میانگین رتبه اکتسابی هریک از مؤلفه‌های رضایت از زندگی دارای تفاوت معناداری با سایر مؤلفه‌ها می‌باشد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

این پژوهش که با هدف ارزیابی تاثیر تغییرات سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی صورت پذیرفته است. براساس یافته‌های پژوهش می‌توان میزان رضایت از زندگی را بر اساس سرمایه اجتماعی و مولفه‌های آن مانند مشارکت اجتماعی و اعتماد اجتماعی در جامعه آماری پیش‌بینی نمود اما در خصوص حمایت اجتماعی و شبکه روابط اجتماعی صدق نمی‌کند. سایر نتایج از یافته‌های جانبی این پژوهش نیز نشان داد که وضعیت سرمایه اجتماعی در جامعه آماری پایین‌تر از حد متوسط گزارش شده است.

نکته‌ی قابل توجه در این پژوهش آن است که انتظار می‌رود با کاهش سرمایه اجتماعی، میزان رضایت از زندگی کاهش یابد اما در محله جوی آباد با اینکه سرمایه اجتماعی پایین گزارش شده است اما رضایت از زندگی همچنان بالاست. لازم به ذکر است که رضایت از زندگی در ابعاد اقتصادی و سلامت و تغذیه بالاتر است اما در ابعاد امنیت اجتماعی و رضایت از محل زندگی، با کاهش رضایت روبروست. این امر می‌تواند به دلیل وجود انبوه معتادان و کارتن خوابها در محله جوی آباد باشد که امنیت محله را به خطر انداخته است. بنابراین لزوم توجه مسئولین ذی‌ربط به امنیت در محله و توسعه در ابعاد اجتماعی و شهرسازی در این محله رضایت ساکنین را جلب خواهد کرد. از تطبیق یافته‌های تجربی بدست آمده از این پژوهش با نظریات اجتماعی در این حوزه درمی‌یابیم که همچنین داده‌های تجربی از نظریه‌ی ماسام که تاثیر اعتماد اجتماعی را بر رضایت از زندگی تایید می‌کند، حمایت کرده است. همچنین نظریه آپهوف نیز داده‌های تجربی را مبنی بر تاثیر سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی تایید می‌کند. علاوه بر آن، نتایج پژوهش با نظریه‌ی وولکاک و نارایان و هیرشی که بر تاثیر مشارکت اجتماعی بر رضایت از زندگی اشاره دارند، همسو است.

اگر بخواهیم مقایسه‌ای بین پژوهش حاضر با مطالعات قبلی انجام دهیم میتوان گفت شیرازی، چیت ساز و همکاران (۱۴۰۰) نیز در نتایج حاصل از مدل معادله ساختاری متغیر سرمایه اجتماعی پژوهشش واریانس متغیر رضایت از زندگی را تبیین کرد که با مطالعه حاضر همسو است. همچنین ایمانی و همکاران (۱۳۹۴) و آذین و قائد گیوی (۱۳۹۶) و عبدالحکیم و همکاران (۲۰۱۰) نیز در

پژوهش خود نشان دادند که تقویت سرمایه اجتماعی باعث مشارکت و ارتباط افراد می‌شود که نقش مهمی در بهبود کیفیت زندگی مناطق شهری و روستایی دارد که با یافته‌های بدست آمده مطابقت دارد.

ب: پیشنهادها

در این پژوهش پیشنهادهاتی در جهت بهبود وضعیت محلات حاشیه‌ای ارائه کرده‌ایم که ایجاد فعالیت‌های مشارکتی مانند انجمن‌های مردمی، افزایش انسجام در محله از طریق افزایش تعلق اجتماعی ساکنین، افزایش امنیت اجتماعی و احساس امنیت در محله برای جلب اعتماد و مشارکت مردم افزایش رضایت آنها، شناسایی و جمع‌آوری کارتن‌خوابها جهت افزایش تعلق اجتماعی و رضایت از محل زندگی و توجه به نیازها و دسترسی ساکنین برای افزایش رضایت بین شهروندان از جمله آن است. همانطور که از نظر رابرت پاتنام مشارکت مدنی از جمله احزاب توده‌ای، پیوندهای خویشاوندی، تعاونی‌ها، انجمن‌های همسایگی، کانون‌های سرودخوانی و باشگاه‌های ورزشی نقش مهمی در حل کردن مشکلات جمعی دارند و از نمودهای سرمایه اجتماعی می‌باشد.

منابع و مأخذ:

ایمانی، بهرام و باختر، سهیلا و خوش رفتار، عبدالرضا. (۱۳۹۴). بررسی و ارزیابی تاثیر سرمایه اجتماعی بر کیفیت زندگی در مناطق روستایی مطالعه موردی: شهرستان اسلام آباد غرب. پژوهش‌های روستایی، دوره ۶، شماره ۴، ۸۷۵-۸۹۴.

آذین، احمد و قائد گیوی، فرود. (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی (مطالعه موردی: شهروندان ۱۸-۶۵ سال شهر یاسوج). هشتمین کنفرانس بین المللی روانشناسی و علوم اجتماعی. بیکر، واین. (۱۳۸۲). مدیریت و سرمایه اجتماعی. ترجمه: سید مهدی الوانی و محمدرضا ربیعی، تهران: انتشارات سازمان مدیریت صنعتی، چاپ اول.

سایت خبرگزاری ایمناء، ۱۳۹۷.

شریفیان، اکبر و فتوت، هدی. (۱۳۹۰). بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه آزاد شیراز. فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، دوره ۲، شماره ۸: ۱-۲۴.

شیرازی، زینب و چیت ساز، محمدعلی و حجازی، سید ناصر. (۱۴۰۰). بررسی جامعه شناختی ارتباط بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی در بین شهروندان شهر شهرضا. پژوهش‌های جامعه شناختی، شماره ۴، ۲۴-۷. غفاری، غلامرضا و اونق، نازمحمد. (۱۳۸۵). سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی مطالعه موردی شهر گنبد کاووس. مطالعات اجتماعی، شماره ۱، ۱۹۹-۱۵۹.

کلمن، جیمز. (۱۳۷۷). بنیادهای نظریه اجتماعی. ترجمه: منوچر صبوری، نشریه نی، تهران.

نوغانی، محسن؛ فولادیان، احمد و احمدی، حسن. (۱۳۸۹). بررسی تاثیر سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد). مجله تخصصی جامعه شناسی، سال اول، پیش شماره سوم: ۱۹۳-۱۷۰.

References

Abdul-Hakim, R., Bdul-Razak, N.A. & Ismail, R. (2010). Does social capital reduce poverty? A case study of rural households in Terengganu, Malaysia, European journal of social sciences. Vol. 14, No. 4, PP. 556-566.

Diener, E. E., Sun, M., Lucas, R. E., & Smith, H. L. (1999). Subjective well being: Three decades of progress.

Li, Yaojun & etal. (2005). social capital and social trust in Britain. European sociological review, Vo1.21, No.2, pp.109-123.

Nilsson, J. et al. (2006). Social Capital and Quality of Life in the Old Age. Journal of Aging and Health, 18(3), PP. 434-419.

Putnam, Robert. (2007). Social capital and civil community.

- Requena, F. (2003). Social capital, satisfaction and quality of life in the workplace. *Social Indicators Research*, 61, pp 331-360.
- Stone & Huges.j,(2002).Sustaning Communities: An Empirical Investigation of Social capital in Regional Australia.. Paper presented to SEGRA 2002 fifth national conference. 10-12 september 2001 Townssville.
- Uphoff, N. (2000).Understanding social capital: Learning from the analysis and experience of participation.I n: Dasgupta, p. and Serageldin, I. (eds.). *Social Capital: A Multifaceted Perspective*. Washington, DC: The World Bank.
- Zhan,L.(1992). Quality of life: conceptual and measurement issues.

